

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія колективної пам'яті»,
що викладається в межах ОПП Бізнес-соціологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2023

Назва дисципліни	Соціологія колективної пам'яті
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 054 «Соціологія»
Викладачі дисципліни	Химович Оксана Степанівна, к.с.н., доцент кафедри соціології
Контактна інформація викладачів	Електронна адреса: o.khymovych@gmail.com, oksana.khymovych@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/employee/hymovych-o-s Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щосереди, 14:00-16:00 год. (історичний факультет, кафедрасоціології, ауд. 318) або у день проведення семінарських занять. Також можливі онлайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та емейлінг на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsiolohiia-kolektyvnoi-pam-iat
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціологія колективної пам'яті» є вибірковою навчальною дисципліною, розробленою для освітньо-професійної програми бакалаврського рівня «Бізнес-соціологія» зі спеціальності 054 «Соціологія», яка викладається у 3 семестрі в обсязі 4 кредитів за Європейською Кредитною Трансферною Системою (ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Соціологія колективної пам'яті» присвячена вивченню основних категорій пам'яті, зокрема індивідуальній та колективній. Колективна пам'ять та історична свідомість як і індивід швидко змінюються та трансформуються. Дискусії навколо питань колективної та історичної пам'яті розпочалися ще в першій половині ХХ століття, з появою праць М.Альббакса/Гальббакса. Протягом останніх кількох років істотно посилюється наукове зацікавлення проблемами пам'яті та ідентичності, спровоковане розвитком нових міждисциплінарних ділянок. У зв'язку з цим сформувався широкий спектр термінів, що концептуалізують феномени соціального конструювання минулого: "групова/індивідуальна пам'ять", "соціальна пам'ять", "колективна пам'ять", "національна пам'ять", "історична свідомість". Колективна пам'ять завжди вмонтована в конкретний соціальний досвід і у такий спосіб тісно пов'язана з часовими та просторовими уявленнями. На бачення власного минулого дуже впливає те, чим і ким ми є сьогодні. Центральною проблемою статті є теоретична реконструкція умоглядних пошуків сучасними вітчизняними та зарубіжними дослідниками підвалин феномену колективної пам'яті.
Мета та цілі дисципліни	Мета та завдання навчальної дисципліни: ознайомити студентів з сучасними теоретичними дискусіями у ділянці досліджень історії та пам'яті; розглянути широкий спектр теоретичних підходів та методів дослідження процесів формування історичної пам'яті; розглянути низку case studies та провести низку міні-досліджень, що сприятиме переведенню теоретичних знань студентів у практичну площину; навчити студентів досліджувати соціальні прояви феномену історичної пам'яті та механізми її формування.

**Література для
вивчення дисципліни**

Основна література:

- 1.Нора П'єр. Теперішнє, нація, пам'ять / П'єр Нора; пер. із фр. А. Рєпи - К.: ТОВ «Видавництво «Кліо». 2014, 272 с. ISBN: 978-617-7023-09-7
- 2.Нора П. Всесвітнє торжество пам'яті [Електронний ресурс] / П'єр Нора // Недоторканний запас. – 2007. – № 2–3 (40–41). – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua/item/0015266>.
- 3.Pierre Nora, “Between Memory and History: *Les Lieux de Memoire*,” *Representations*, no. 26 (Spring 1989): 7-25
- 4.Моріс Альбвакс. Колективна та історична пам'ять // [НЗ №40-41 \(2-3/2005\)](#) // <http://www.nz-online.ru/index.phtml?cid=10010434>

Додаткова література:

- 1.Бурейчак Т. «Козак» як гендерно-національний маркер української консюмеристської культури // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. - Т.2. – Харків, 2006. – С.241-248.
- 2.Клаудія Фішер, “Чи можна писати історію без героїчного пафосу? Нотатки нав'язані перевіркою кращих учнівських конкурсних робіт з історії України,” С. 211-224.
- 3.Малес Л. Свята в українському суспільстві // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. Збірник наукових праць. - Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна, 2003. – С. 486-490.
- 4.Микола Рябчук, “Колоніальна спадщина і советська спадковість,” *Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення*. Київ, 2000.173-193.
- 5.Оксана Міхеєва. Пам'ятники для забуття. *Критика*, Рік X. № 9. – С.6-9.
- 6.Ріхтман-Аугуштин Д. Про конструкцію традиції у наші дні: ритуали, символи і конотації часу // *Ритуал. Студії з інтегральної культурології*. Спеціальний випуск “Наукових Зошитів” – 1999. - №2. – С. 75-84.
- 7.Середа В Конструювання образу іншого та історичної ідентичності в Україні і Польщі: порівняльно-текстуальний аналіз шкільних підручників з історії // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. Збірник наукових праць. Харків, 2003. – С. 270-276 (0,5 др. арк.)
- 8.Середа В Означення героїчного минулого і політика національної ідентичності: за матеріалами львівського дослідження // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. Збірник наукових праць. Харків, 2004. 0.5 арк.
- 9.Середа В. Аналіз зв'язку преференцій респондентів Львова і Донецька щодо національного минулого з їх соціально-демографічними характеристиками // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. Збірник наукових праць. Харків, 2006. (0.5 арк.)
- 10.Середа В. Історичний дискурс в офіційних промовах президентів України і Росії // *Соціологія: теорія, методи маркетинг*. – 2006. - №3. – С. (1 арк.)
- 11.Середа В. Стосунки Сходу та Заходу України: історичні ідентичності і націєструктуруючі процеси // *Стосунки Сходу та Заходу України: минуле, сьогодення та майбутнє*. – Луганськ, 2006. – С.183-196 (частина про свята)
12. Ярослав Грицак, “Як викладати історію України після 1991 р.?” *Українська історична дидактика. Міжнародний діалог*. Фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії. Київ, ?. С. 63-74.
- 13.Catherine Wanner, *Burden of Dreams: History and Identity in Post-Soviet*

Ukraine. Pennsylvania, 1998, pp. 121-199.

14. Daniel J. Sherman and Irit Rogoff, "Introduction," in Daniel J. Sherman and Irit Rogoff eds., *Museum Culture. Histories. Discourses. Spectacles*. London, 1994, pp. ix-xx.

15. Eric Hobsbawm, "Mass-Producing Traditions: Europe, 1870-1914," in Eric Hobsbawm and Terence Ranger eds., *Invention of Tradition*. Cambridge, 1983, pp. 263-309.

16. Serhy Yekelchuk, "Creating a Sacred Place: The Ukrainophiles and Shevchenko's Tomb in Kaniv (1861-ca. 1900)," *Journal of Ukrainian Studies*, Vol. 20, No. 1-2 (Summer-Winter 1995): 15-32.

Seth Koven, "The Whitechapel Picture Exhibitions and the Politics of Seeing," in Daniel J. Sherman and Irit Rogoff eds., *Museum Culture*. Pp. 22-48.

17. Мозгова, Н. Г. Соціальний вимір колективної пам'яті / Н. Г. Мозгова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – Київ : НАУ. - 2021. - № 2 (34). – С. 20-23.

Додаткова література (Інтернет-джерела):

1. "How Real is the Reality in Documentary Film?" Jill Codmilow in conversation with Ann-Loise Shapiro, *History and Theory*, Vol. 36. No. 4 (Decem. 1997):, pp. 80-101.

2. Adam J. Lerner, "The Nineteenth-Century Monument and the Embodiment of National Time," Ed. By Marjorie Ringrose and Adam J. Lerner. *Reimaginig the Nation*. Buckingham – Philadelphia, 1993, pp. 176-196.

3. Antoine Prost, "Verdun," *Ibidem*, pp. 377-404.

4. Christian Amalvi, "Bastille Day: From *Dies Irae* to Holiday," in *Realms of Memory. The Construction of the French Past*. Under the Direction of Pierre Nora. New York, 1998. pp. 117-162.

5. Christopher Clark, "The Wars of Liberation in Prussian Memory: Reflections on the Memorialization of War in Early Nineteenth-Century Germany," *The Journal of Modern History*, Vol. 68 (September 1996): 550-576.

6. David Cannadine, "The Context, Performance, and the Meaning of Ritual: The British Monarchy and the "Invention of Tradition", c. 1820-1977," in Eric Hobsbawm and Terence Ranger eds., *Invention of Tradition*. Cambridge, 1983, pp. 101-164.

7. Denis Youngblood, "A War Remembered: Soviet Films of the Great Patriotic War," *American Historical Review*, Vol. 106 (June 2001): pp. 839-856.

8. Eric Hobsbawm, "Mass-Producing Traditions: Europe, 1870-1914," in Eric Hobsbawm and Terence Ranger eds., *Invention of Tradition*. Cambridge, 1983, pp. 263-309.

9. Frank Manchel, "A Real Witness: Steven Spielberg's Representation of the Holocaust in *Shindler's List*," *The Journal of Modern History*, Vol. 67 (March 1995): 80-100.

10. Geoff Eley, "Finding the People's War: Films, British Collective Memory, and World War II," *American Historical Review*, Vol. 106 (June 2001): pp. 818-838.

11. Georg G. Iggers, „Użycia i nadużycia historii: o odpowiedzialności historyka w przeszłości i obecnie,” *Pamięć, etyka i historia. Anglo-amerykańska teoria historiografii lat dziewięćdziesiątych*. Pod. red. E. Domańskiej. Poznań, 2002. S. 105-116.

12. Loyrette H., „The Eiffel Tower,” *Ibidem*, pp. 349-376.

13. James E. Young, "The Biography of a Memorial Icon: Nathan Rapoport's Warsaw Ghetto Monument," *Representations*, (Spring 1989): 69-106.

14. Козеллек Р., Шереп Ю., Сігов К. Історичні пошуки ідентичності. –

	<p>Київ: Дух і літера, 2004. – 144 с.</p> <p>15. Яковенко Н., “Образ поляка в українській історичній белетристиці,” <i>Україна-Польща. Історична спадщина і суспільна свідомість</i>. Київ, 1993. С. 125-132.</p> <p>16. Кігурадзе Н., “Чи може і повинен індивід стати предметом історії в колишніх радянських школах? Погляд на питання з точки зору суспільства на зламі,” <i>Українська історична дидактика</i>. С. 168-173</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг 120 академічних годин. З них: зокрема 64 годин аудиторних занять (32 год лекційних занять, 32 год практичних занять та 56 год самостійної роботи)
Очікувані результати навчання	<p>Після вивчення курсу студенти повинні знати: розуміти місце основних теоретичних підходів до вивчення соціальних проявів пам'яті у сучасній системі гуманітарних та соціальних наук (зокрема соціології, історії та культурології); розуміти зв'язок між ключовими соціальними інститутами та процесами формування історичної пам'яті; володіти ключовими концепціями феноменів пам'яті та соціального конструювання історичного минулого та необхідною термінологією.</p> <p>вміти аналізувати і порівнювати ключові концепції феноменів пам'яті та соціального конструювання історичного минулого, самостійно поводити соціологічні дослідження у згаданій ділянці, добирати та комбінувати різні тактики практично-соціологічних досліджень, адекватні до цілей та завдань наукового проекту; описати процеси соціального конструювання історичного минулого, політики пам'яті в міському просторі, ритуали комеморації, зв'язок історичної пам'яті і масової культури, аналізувати роль музеїв та освітньої системи у процесах формування історичної свідомості.</p>
Ключові слова	"групова/індивідуальна пам'ять", "соціальна пам'ять", "колективна пам'ять", "національна пам'ять", "історична свідомість", "історична ментальність", "репрезентація минулого", "місця пам'яті", "усна історія", "жива історія", «внутрішня деколонізація пам'яті» «зовнішня деколонізація пам'яті», «місця пам'яті» тощо.
Формат курсу	Очний
Теми	Детально див. Додаток «Схему курсу»**
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін: «Історія та теорії соціології», «Сучасні соціологічні теорії», «Якісні соціологічні дослідження», «Кількісні соціологічні дослідження», достатніх для сприйняття категоріального апарату зі соціології і розуміння джерел
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, презентація, практичне заняття, самоосвіта, самостійна робота, групова робота, дискусія, індивідуальна робота, індивідуальні творчі завдання, консультування, опрацювання наукової літератури, джерел за темою дослідження; пошукова робота, колаборативне навчання (форми – групова робота і спільні обговорення).
Необхідне обладнання	Комп'ютер з доступом до Інтернету.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання студентів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Остаточний рейтинг складається з рейтингу роботи студента впродовж семестру. Рейтингова оцінка знань студентів з курсу визначається сумою балів, отриманих студентами на заняттях, семінарах та за інші види контролю. Це відповідно 100 балів за роботу в семестрі . Система оцінювання:

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях. Оцінювання знань студентів на семінарському занятті проводиться в декілька етапів. На підготовчому етапі викладач інформує студентів про форми роботи, які включають групові презентації міні-дослідницьких проектів (6 X 5 балів); доповнень та участі у дискусії (1 x 7 балів) та індивідуальні виступи-презентації (10 балів). Викладач повідомляє про необхідність обрання власної теми презентації (усної чи письмової). Кожне семінарське заняття передбачає вступне слово викладача з виокремленням основних проблем теми заняття. Студенти за заздалегідь заданим планом готують усні презентації фрагментів першоджерел на задану тематику або письмові презентації групових міні-досліджень з їхнім наступним розглядом на занятті. В обговоренні презентацій під час дискусії приймають участь усі студенти групи, що мають заздалегідь ознайомитися із зазначеними текстами першоджерел, які розміщені на електронній читанці до курсу. Сумарно за свою презентацію та участь у семінарських заняттях студент може одержати (47 балів). Кожен студент зобов'язаний проявити активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при визначенні рейтингової оцінки за семестр кожне заняття (-5 балів). Пропущене з поважних причин заняття студент може «відпрацювати» у формі, обраній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на рейтингову оцінку студента.

Оцінювання виступів-презентацій студентів на занятті проводиться за 10-ти бальною системою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів, що брали участь у дискусіях чи доповнювали шляхом виставлення балів до «1». Позначення «-5» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру.

1. Підготовка до лекцій-семінарів та участь у дискусіях: (максимум 3 балів)

2. Вміння продемонструвати обізнаність з основною та додатковою літературою.
3. Критичний аналіз опрацьованої літератури та активна участь у дискусіях.
4. здатність критично осмислювати та синтезувати матеріал у декілька основних аргументів.

2. Виступ-презентація: (максимум 10 балів)

1. Кожен магістрант протягом семестру має підготувати 1 презентацію, обравши собі одну з тем курсу (за згодою викладача).
2. У презентації магістрант повинен продемонструвати добре володіння як основною та і додатковою літературою, здатність критично осмислювати та синтезувати матеріал у декілька основних аргументів.

3.Тест (максимум 10 балів). Після завершення першого модуля проводиться тестування знань студентів з використанням тестових питань типу (multiple choice). Тест включатиме 5 питань вартістю 1 бал кожне.

4. Групові міні-проекти: (максимум 30 балів)

Міні-соціологічні дослідження проводитимуться індивідуально чи групами (2-3особи) для:

1. набуття студентами необхідного комплексу знань із використання методів, що використовуються у візуальних студіях;
2. тестування теоретичних моделей та їх релевантності у поясненні конкретних випадків;

3. вироблення навичок інтерпретації та деконструкції соціальних текстів.

Груповий міні-проект – студенти можуть працювати індивідуально, або групами 2-3 особи, кожна група має обрати одне з соціальних явищ, які обговорюються у рамках курсу (узгодити її з викладачем) і представити результати дослідження на наступному семінарському занятті. У міні-проекті студенти повинні продемонструвати вміння:

- інкорпорувати загальнотеоретичні підходи у своє емпіричне дослідження,
- самостійно знайти і сформулювати актуальну тему; її мету і основні завдання, коректно визначити об'єкт і предмет дослідження, якщо необхідно здійснити інтерпретацію основних понять та категорійного апарату дослідження,

1. добрати та обґрунтувати методи дослідження і вибірку,

2. дослідити згадане соціальне явище і представити результати дослідження.

Всього курсом передбачено 6 завдань для міні-проектів. Кожен студент має взяти участь у 5 з них. Кожен міні-проект оцінюватиметься у 5 балів.

Письмова робота (дослідження одного з проявів соціального феномену історичної пам'яті): (максимум 50 балів)

5. Міні-дослідження. Міні-дослідження передбачає проведення одного інтерв'ю на тему «історія і пам'ять», його транскрибування і аналіз (максимально 50 балів).

Письмова робота має відображати знання значної частини рекомендованої літератури, вміння використовувати категоріальний апарат, розуміння основних методологічних підходів, вміння самостійно аналізувати особливості застосування згаданого метода дослідження. Робота повинна містити критичний компаративний аналіз одного або більше методів візуальних досліджень. Можливе використання даних з міні-соціологічних досліджень даного курсу чи будь-яких інших соціологічних проектів, що розроблялися студентами в рамках бакалаврської програми.

Робота буде оцінюватися за наступними критеріями:

3. Знання значної частини рекомендованої літератури, розуміння, осмислення матеріалу з коректним використанням категоріального апарату (максимум 5 балів);

4. Якість зібраного емпіричного матеріалу (максимум 35 балів);

5. Здатність синтезувати велику кількість матеріалу у декілька основних аргументів та ясність їх подачі; здатність організувати матеріал у логічно послідовний спосіб. Стиль написання (максимум 10 балів).

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав менше 21 бала, то він/вона не допускається до заліку і вважається таким/такою, що не виконав/виконала усі види робіт, які передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент/ка має змогу скласти залік за талоном №2, але для цього він/вона повинен виконати передбачене кафедрою завдання.

Оцінювання участі студентів у навчальних заняттях :

1) Виступ-презентація/ тест- 10 балів;

2) Групові/індивідуальні міні-проекти - 6 x 5 =30

3) Доповнення – 7 балів

4) Участь у дискусіях на лекціях – 13 балів

5) Підсумкова робота (інтерв'ю та його аналіз) – 40 балів

Індивідуальні завдання студентів з дисципліни проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними. За участь з

	<p>доповідями в аудиторії, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат, які можуть додаватись заохочувальні бали (не більше 10). В жодному разі загальна сума балів за ІНДЗ не може перевищувати 50 балів Розрахунок балів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Написання та захист (презентація) ІНДЗ за будь якою темою програми 10 балів. 2. Виконання та успішний захист самостійної індивідуальної роботи, проекту тощо.40 балів 3. Участь або презентація стендового доповіді в аудиторії 15 балів <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу та інформують викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом для їх виконання та своєчасного оцінювання.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані в поточному навчанні, бали за індивідуальні презентації та письмові роботи й завдання самостійної роботи. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття; списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p>
<p>Питання до іспиту (чи питання на контрольні роботи)</p>	<p>Індивідуальне завдання для проведення підсумкової оцінки знань презентується в останні тижні семестру (див. Додаток. Схема курсу «Соціологія колективної пам'яті»)</p> <p>У курсі передбачено проведення семінарських занять, на яких будуть застосовані такі види робіт, як: розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань лекційних занять та питань для самостійного опрацювання; перевірка засвоєння теоретичного матеріалу; робота в групі над вирішенням проблеми; обговорення практичних ситуацій (кейсів); виконання контрольних робіт та тестів за індивідуальним завданням обговорення та перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи; презентації студентів.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Додаток. Схема курсу «Соціологія колективної пам'яті»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1/7 год.	<p>Тема 1. Колективна пам'ять та історична свідомість: визначення, концепції та стан досліджень.</p> <p>Колективна пам'ять та історична свідомість: основні визначення та стан досліджень. Дискусії навколо питань колективної та історичної пам'яті розпочалися ще в першій половині ХХ століття, з появою праць М.Альббакса. Протягом останніх кількох років істотно посилюється наукове зацікавлення проблемами пам'яті та ідентичності, спровоковане розвитком нових міждисциплінарних ділянок. У зв'язку з цим сформувався широкий спектр термінів, що концептуалізують феномени соціального конструювання минулого: "групова/індивідуальна пам'ять", "соціальна пам'ять", "колективна пам'ять", "національна пам'ять", "історична свідомість".</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1,2 Додаткова: 13, 15 Інтернет-джерела: 1, 4</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Завдання для самостійної роботи до теми 1 (3 год.)</p> <p>1. Опишіть прояви феномену внутрішньої деколонізації пам'яті на прикладі вашого суспільства</p> <p>2. Опишіть прояви феномену ідеологічної деколонізації пам'яті на прикладі вашого суспільства.</p>	1-й тиждень
2/7 год.	<p>Тема 1. Колективна пам'ять та історична свідомість: визначення, концепції та стан досліджень.</p> <p>Розгляд теорії П.Нори, Т.Джата, Т.Кузьо, зв'язок історії та процесів формування пам'яті, проблема невідтворюваності та етики пам'яті. Методологія дослідження історичної пам'яті.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення,</p>	<p>Основна: 3,4 Додаткова: 13, 15, 17 Інтернет-джерела: 1, 4</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Завдання для самостійної роботи до теми 1 (3 год.)</p> <p>1 Поясніть чим відрізняються концепції П.Нори та М.Гальббакса, а що в них спільного</p>	2-й тиждень

		<p>групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>		<p>Аргументуйте свою відповідь 2.Опишіть прояви феномену ідеологічної деколонізації пам'яті на прикладі вашого суспільства 3. Що таке «культурна пам'ять» у концепції Ассмана. Приведіть приклади.</p>	
<p>3/7 год.</p>	<p>Тема 2. Ритуали комеморації: монументи, місця пам'яті та політика ідентичності. Розглядаються процеси внутрішньої та ідеологічної реконструкції пам'яті у львівському міському середовищі. До аналізу політики пам'яті та процесів символічного маркування міського простору залучено: можливих акторів, а також зміст і символічну структуру дискурсів про минуле, що артикуються у новостворених місцях пам'яті. Розмежовано рівні на яких функціонують ці актори. Як засвідчує аналіз, творення нової моделі чи моделей міського минулого відбувається шляхом руйнування чи реартикуляції старих місць пам'яті і витворення нових, що поєднують у собі елементи європейського національного, регіонального і локального минулого. Аналізуються особливості інтерналізації політики пам'яті та стратегії опору з боку недомінантних груп міського населення.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1, 2,4 Додаткова: 5, 6, 8, 11, 13 Інтернет-джерела:2, 5, 13</p>	<p>Самостійна робота – 3 год. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Зміни назв вулиць у вашому місті/селі та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті)). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	<p>3-й тиждень</p>

<p>4/7 год.</p>	<p>Тема 3. Ритуали коммеморації: перформанс, свята, колективні акції та політика ідентичності. Свята і ритуали – необхідна складова символічного середовища, природно чи цілеспрямовано формується різними соціальними групами. До недавнього часу це явище залишалося поза увагою соціологів, фіксуючись у описах етнографів, фольклористів, де свято не розкриває всіх своїх соціальних конотацій, – а тим часом зібраний багатий матеріал соціальними та культурними антропологами інших країн чекає на свою актуалізацію в кроскультурних дослідженнях. Розглядається роль еліт у формуванні ритуалів коммеморації. Аналізуються офіційні календарні реформи в Україні та країнах пострадянського простору.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1, 2,4 Додаткова: 5, 6, 8, 11, 13 Інтернет-джерела:2, 5, 13</p>	<p>Самостійна робота – 3 год. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Зміни в українському національному календарі та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті. Перехід на новий церковний календар в 2023 році.</p>	<p>4-й тиждень</p>
<p>5/7 год</p>	<p>Тема 3. Ритуали коммеморації: перформанс, свята, колективні акції та політика ідентичності. Особливості національного календаря. Частина дискусії присвячено розкриттю особливостей взаємодії медіа-дискурсу і ритуалів коммеморації. Святкування як логічне продовження дихотомії повсякденне/буденне – дозвіл/святкове. Свято як важливий інструмент конструювання групових ідентичностей. Методологія макро- та мікрорівневого аналізу свят. Розгляд конкретних випадків (приклад Львова і Донецька).</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1, 2,4 Додаткова: 5, 6, 8, 11, 13 Інтернет-джерела:2, 5, 13</p>	<p>Самостійна робота – 3 год. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. особливості проведення революцій 1991, 2004, 2008 (справа Гонгадзе), 2013). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	<p>5-й тиждень</p>

6/7 год.	<p>Тема 4. Музеї, історична свідомість та культура зберігання. Здійснюється огляд теоретичних концепцій дослідження особливостей конструювання історичного минулого у музейних збірках та виставкових залах. Музей аналізується з точки зору продукування його просторі і функціонування ідентичностей. Як важливий і унікальний публічний простір конструювання і репрезентації ідентичності. Розглядаються питання взаємозв'язку музею як соціального інституту, ідеології і політики пам'яті. Музейні експозиції та екскурсійні практики: зміни і тяглість.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 2,4 Додаткова: 4, 5, 6, 8, 16, 17 Інтернет-джерела: 2, 3, 5, 6, 12, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Зміни музейних експозицій у вашому місті/селі після здобуття Україною незалежності та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	6-й тиждень
7/7 год.	<p>Тема 4. Музеї, історична свідомість та культура зберігання. Екскурсія до музею. Окрема увага приділяється музейним практикам. Дискурсивні рамки музейних практик: теоретико-методологічні засади. Окремо розкриваються особливості методології дослідження та джерел у дослідженні особливостей конструювання історичного минулого у музейних збірках. Розгляд конкретного випадку (на прикладі Музею історії релігії).</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1 Додаткова: 4, 5, 6, 8, 16, 17 Інтернет-джерела: 2, 3, 5, 6, 12, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Зміни музейних експозицій у вашому місті/селі після здобуття Україною незалежності та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	7-й тиждень

8/7 год.	<p>Тема 5. Поділена пам'ять: образи минулого, національна ідентичність та досвід колоніалізму в постсовєтській Україні.</p> <p>Формування та реформування історичної ідентичності пост-колоніальних націй, куди деякі автори схильні зараховувати і Україну. Аналізується місце України у постколоніальних студіях історичної пам'яті. Зокрема розглядається праця Т.Кузьо, де автор у своїй праці про історію, пам'ять і націє-формування у пост-радянському просторі стверджує, що відтворення минулого та відродження національної історії і колективної пам'яті є центральним для 'імперського перехідного періоду' у подоланні колоніальної спадщини.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1, 3 Додаткова: 8, 13, 17 Интернет-джерела: 6, 13, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. «Приклади постколоніального дискурсу в матеріалах політичних партій»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	8-й тиждень
9/7 год	<p>Тема 5. Поділена пам'ять: образи минулого, національна ідентичність та досвід колоніалізму в постсовєтській Україні.</p> <p>Зміни в домінантних парадигмах розуміння та пояснення минулого, що здійснюються владними елітами для легітимізації своєї позиції, розглядаються як протиставлення відродженої української національної парадигми колишній радянсько-російській. Подібний підхід є занадто спрощеним, оскільки не враховує того, що зміна історичних символів та значень, приписуваних певним історичним подіями чи особам, відбувається не як процес заміни</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 2,4 Додаткова: 4, 8, 13, 17 Интернет-джерела: 6, 13, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. «Приклади постколоніального дискурсу в матеріалах політичних партій»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	9-й тиждень

	<p>одного іншим, а як складна боротьба, унаслідок якої відбувається інколи часткове витіснення, інколи часткове накладання або взаємопроникнення чи, навіть гібридизація моделей історичного минулого та ідентичностей. Обговорення процесів формування та реформування історичної ідентичності постколоніальних націй, взаємозв'язку історичної пам'яті та національної ідентичності. Здійснюється критика використання постколоніальної теорії стосовно українського випадку.</p>				
10/7 год.	<p>Тема 6. Історична пам'ять і масова культура. Історія та “фільмування” минулого.</p> <p>Фільм як важливий елемент конструювання соціальної реальності, створення і закріплення соціальних ролей. Обговорення питання плюралізації історії та пам'яті та заміщення “живої пам'яті” – технологічною. Пропаганда, процеси політичної мобілізації і відеоматеріли, роль монтажу. Розглядаються підходи різних авторів до питання медіа (ІТ) фальсифікації пам'яті. Взаємозв'язок між продукуванням та прокатом фільмів та процесами формування колективної пам'яті. Масова культура, шоу-бізнес і функціонування історичного минулого. Типологія фільмів (документальні, художні,</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семінар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1, 4 Додаткова: 7, 14, 15, 17 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 15</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Промоційні туристичні фільми у вашому місті/селі та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті (всі фільми про Олекса Довбуша)</p>	10-й тиждень

	промоційні та приватні) та їх особливого впливу на формування уявлень про історичне минуле. Розгляд конкретного випадку - перегляд та аналіз кінофільмів				
11/7 год.	<p>Тема 7. Історична пам'ять і масова культура. Популярні форми історичного знання.</p> <p>Роль історичного роману у конструюванні соціальної реальності, створенні та закріпленні соціальних ролей. В.Дубін про історичну белетристику і колективну пам'ять в Росії. Порівняння з українським випадком. Науково-популярні книжки та історичні романи у процесі конструювання історичної пам'яті. Розгляд конкретного випадку на прикладі М.Львова.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 2, 4</p> <p>Додаткова: 1, 7, 14, 15</p> <p>Інтернет-джерела: 2, 3, 7, 8, 10, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Промоційні туристичні фільми у вашому місті/селі та вплив цього процесу на формування історичної пам'яті»).</p> <p>Результати досліджень презентуються на наступному занятті (на вибір студентів)</p>	11-й тиждень
12/7 год.	<p>Тема 7. Історична пам'ять і масова культура. Популярні форми історичного знання.</p> <p>Роль рекламних продуктів у конструюванні соціальної реальності, створенні та закріпленні соціальних ролей. Розглядаються деякі особливості української конс'юмеристської культури, а саме гендерно-національну специфіку її просування, на прикладі використання у ньому образу козака. Ключові терміни - конс'юмеристська культура,</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь</p>	<p>Основна: 2, 4</p> <p>Додаткова: 1, 7, 14, 15</p> <p>Інтернет-джерела: 2, 3, 7, 8, 10, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. Українське історичне фентезі та його роль у формуванні уявлень про</p>	12-й тиждень

	<p>конс'юмеризм. Розглядаємо конс'юмеристську культуру як сукупність соціокультурних цінностей, ідей та практик, які є значимими в їх зв'язку із споживанням. Для конс'юмеристської культури характерним є те, що соціальні відносини та практики перетворюються на об'єкти, які символічно можуть набувати товарних якостей, тобто їх символічно можна отримати у формі певного товару або послуги (тут йдеться як про матеріальні, так і нематеріальні блага). Практичним (поведінковим/перформативним) виразом конс'юмеристської культури є конс'юмеризм. Під конс'юмеризмом (від англ. consumerism) ми розуміємо практику конструювання ідентичності, на основі ідентифікації особистості із соціально-культурними значеннями товарів та послуг, які вона споживає. Далі здійснюється аналіз взаємозв'язку реклами і процесів конструювання колективної пам'яті. Розгляд конкретного випадку – аналіз рекламних продуктів.</p>	<p>в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>		<p>історичне минуле»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті. Або аналіз реклами</p>	
<p>13/7 год.</p>	<p>Тема 8. Курси, підручники та репродукція минулого в системі освіти. Роль освітніх інститутів у репродукції історичного минулого. Аналізується місце історії в освітній системі України. Розглядаються маніфестована програма та її складники, а також латентна програма та можливі джерела її формування. Вплив маніфестованої та латентної</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год. <i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семинар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення,</p>	<p>Основна: 1,4 Додаткова: 2, 4, 7, 12 Інтернет-джерела: 5, 9, 11, 14, 15, 16</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.. Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. «Роль</p>	<p>13-й тиждень</p>

	<p>програми на формування уявлень про історичне минуле. Особливості навчання та отримання історичного знання поза підручником.</p> <p>Шкільні підручники з історії та етнічні стереотипи. Шкільні підручники і колективна пам'ять. Кожна етнічна спільнота, виходячи із власної знаково-символічної світоглядної системи, конструє "свою історію", яка складається із знання про факти, що відбулися на проміжку часу, визначеному як період існування даної спільноти, та "прабатьків" чи національних героїв - колишніх членів групи, з якими теперішні покоління відчують емоційний зв'язок. "Власна історія" кожного етносу не є ідентичною сумі всіх відомих фактів, вона – результат селекційного процесу, коли тільки окремі факти з минулого стають предметом групового визнання і захоплення. В результаті деякі історичні події чи особи перетворюються на національні символи, які втілюють сучасні суспільні цінності, інші – відкидаються. "Офіційна/еталонна версія" "власної історії" кожної групи визначається освітньою системою і передається через підручники наступним поколінням. Наявність етноцентризму у шкільних підручниках з історії може ускладнювати процес міжетнічного спілкування та культурної адаптації національних мешин, що проживають на території певної держави. Розгляд конкретного випадку на прикладі</p>	<p>участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>		<p>шкільних підручників з історії у формуванні українсько-польських (російських, татарських, єврейських тощо) етнічних стереотипів»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	
--	--	--	--	--	--

	польсько-українських етнічних стереотипів.				
14/7 год.	<p>Тема 9. Колективна травма як складна соціальна ситуація.</p> <p>Від почату суспільно-політичної кризи в Україні поняття «травма», «колективна травма», «шок», «посттравматичний синдром» стали невід’ємною складовою корпусу ключових понять, якими позначили гострий соціогенний стрес, що зазнали українці внаслідок драматичних подій, що відбуваються з листопада 2013 р. дотепер. Пошук стратегій опанування травмуючих наслідків, особливо в умовах значного ускладнення ситуації, її виходу у площину збройного конфлікту, потребує виявлення підвалин соціальної травми як тривалого, накопичувального процесу, що виник з самого факту суспільних трансформацій в Україні. А. Ніл у праці «Національна травма та колективна пам’ять» (1998 р.), рухаючись у руслі новаторської соціологічної моделі К.Еріксона, зосереджує увагу на подіях, які спричиняють травму колективної ідентичності. Руйнівні наслідки національної травми, зазначає науковець, спроможні дестабілізувати всю соціальну систему настільки, що спільнота буде не в змозі ефективно існувати. Травма торкається усіх без винятку громадян та субгруп, під її впливом розмивається межа між добром і злом, порядком і хаосом, священним і профанним, внаслідок руйнуються смисли та ідентичності. Проблема колективних травм є актуальною для українського сьогодення і важливою з погляду розуміння функціонування великих і малих соціальних груп.</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 2,4 Додаткова: 9, 10, 13, 14 Інтернет-джерела: 7, 11, 12, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. «Аналіз продажу заспокійливих речовин/аналіз досліджень проведених самопочуття населення»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті.</p>	14-й тиждень

15/7 год	<p>Тема 10. Особливості дослідження колективної пам'яті: якісна та кількісна методологія</p> <p>Теоретичне підґрунтя та історія становлення кількісної та якісної методології у дослідження колективної пам'яті. Базові теоретичні положення та гносеологічні схеми рівнів соціологічного аналізу. Дедуктивні та індуктивні стратегії наукового дослідження та місце кількісних методів в структурі соціологічного пізнання. Кількісна та якісна парадигми в соціології. Історична взаємодія кількісних та якісних підходів</p>	<p>Лекція, практичне заняття – 4 год.</p> <p><i>На лекційних заняттях</i> студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, виконання самостійної письмової роботи.</p>	<p>Основна: 1 Додаткова: 9, 10, 13, 14 Інтернет-джерела: 7, 11, 12, 14</p>	<p>Самостійна робота – 3 год.</p> <p>Студенти діляться на групи по 2-3 особи і проводять міні-дослідження на тему дотичну до теми заняття, яка узгоджується з викладачем (напр. «Аналіз архівів оприлюднених досліджень на тему історичної пам'яті або як пам'ятають ...»). Результати досліджень презентуються на наступному занятті</p>	15-й тиждень
16/15 год.	<p>Презентації студентських дослідницьких проектів. Міні-дослідження передбачає проведення одного інтерв'ю на тему «історія і пам'ять», його транскрибування і аналіз.</p>	<p>Підготовка виступу на тему ІНДЗ</p>	<p>Основна: 1-4 Додаткова: 1-17 Інтернет-джерела: 1-16</p>	<p>Самостійна робота – 11 год.</p> <p>Міні-дослідження передбачає проведення одного інтерв'ю на тему «Рух до традицій крізь призму національної ідентичності: аналіз біографічного інтерв'ю», його транскрибування і аналіз.</p>	16-й тиждень
Разом 120 год.		64 год.		56 год.	